

OTTHONUNK A NYELV

Az előző részben a címben előforduló, a szlovákiai magyar sajtóban olykor szinonimaként használt három szó, szókapcsolat közül leginkább az elsővel foglalkoztam. OTTHONUNK A NYELV

Az előző részben a címben előforduló, a szlovákiai magyar sajtóban olykor szinonimaként használt három szó, szókapcsolat közül leginkább az elsővel foglalkoztam. A szlovákiai és a magyarországi szövegek azt mutatják, hogy a magyarországi magyarban (és a közmagyarban) a lelépő szinte kizárólag jelzői funkcióban fordul elő, szófajlag melléknév vagy melléknévi igenév, a szlovákiai magyarban viszont e szó főnévként is gyakori, ami valószínűleg a szlovák odstupné hatásának tudható be.

A lelépő leggyakrabban olyan szövegkörnyezetben fordul elő, ahol a szlovákban az odstupné használatos, azaz elsősorban munkaviszony felbontása esetében fizetett végkielégítés jelentése van. A másik (az adatok szerint ritkább) előfordulása olyan helyzetekhez kapcsolódik, amikor a szerződő felek valamelyike eláll a szerződéstől, és emiatt a másik felet kárpótlás illeti meg, az előző cikkben erre is hoztam példát. A magyar jogi szaknyelv ezt bánatpénz-nek nevezi [l. a magyar Polgári Törvénykönyv 320§ (2) bekezdését], tehát az odstupné szó szakmailag helyes fordítása ebben az esetben a bánatpénz. Néhány példában a lelépő-t a szlovák odchodné magyar megfelelőjeként használta a szerző. Az odchodné a végkielégítés egy speciális formája: az első munkaviszony befejeztével jár a nyugdíjjogosult (rokkantsági vagy öregségi nyugdíjra jogosult) alkalmazottnak. A magyarországi jogrend nem ismeri ezt a juttatást, mivel azonban egyfajta végkielégítésről van szó, az odchodné-t olyan magyar kifejezéssel célszerű fordítani, amely tartalmazza a végkielégítés szót. Így az odchodné szót magyarra így fordíthatnánk: nyugdíjba vonuló végkielégítése. Ez ugyan hosszú kifejezés, de olyan szavakból áll, amelyek alapján az is megérti, aki nem ismeri ezt a sajátos szlovákiai munkajogi fogalmat.

A címben szereplő lelépési díj kifejezés „státusa” némiképp eltérő, mint a lelépő-é, ugyanis magyarországi szövegekben is nagy számban fordul elő, de nem az alkalmazotti végkielégítés szinonimájaként. A lelépési díj vagy lelépés szintén a kárpótlás egy fajtája, és tipikusan olyan helyzetekre vonatkozik, amikor valaki valamilyen jogot, előnyt stb. valakinek átenged, valamilyen jogról lemond. Így például bérleményt (bérelt elárusítóhelyet stb.) nem lehet eladni, de a bérleti jog másnak átengedhető. Hasonlóképp egy horgász lelépési díj ellenében a megváltott horgász helyét átengedheti másnak. Egy újságcikkben arról olvashattunk, hogy a mezőgazdasági termeléssel felhagyó gazdáknak az Európai Unió lelépési díjat fizet. A lelépési díj bizonyos esetekben szerződéses jogviszony felbontására vonatkozik, így pl. a szerződéses futballista lelépési díj ellenében hagyhatja el a klubot, és igazolhat máshova, de ez a kifejezés előfordul mobiltelefon-szolgáltatás felmondása kapcsán is. A lelépési díj vagy lelépés jogszabályi szövegben nem fordul elő, vagyis nem terminus, hanem köznyelvi kifejezés, illetve szó, ezért ha hivatalos szövegben szerepel, akkor rendszerint idézőjelben; a hivatalos szövegekben (pl. szerződésben) a megfelelő szakkifejezést használják, pl. (pénzbeli) ellenszolgáltatás, felmondási díj. Ez utóbbi az olyan esetekre vonatkozik, amikor például valaki a megrendelt szolgáltatást a szerződésben meghatározott idő előtt felmondja.

Összefoglalásként az alábbiakat mondhatjuk el: a címben előforduló három szó közül csak a végkielégítés minősül szakszónak. A szlovákiai magyar lelépő helyett szakmai szövegben használjuk a végkielégítés-t, illetve a bánatpénz-t, a köznyelvi lelépési díj helyett pedig az ellenszolgáltatás-t vagy a felmondási díj-at.

SZABÓMIHÁLY GIZELLA

Lelépő, lelépési díj, végkielégítés (2)

Írta: Új Szó

2007. január 02. kedd - Módosítás: 2007. január 02. kedd
